

■ Paraules que surten als exercicis escrits

adéu, damunt, Daniel, dau, daus, de, dentista, des, deu, dia, didal, dimoni, dina, dit, diu, dòmino, dona, dos, dues, du, indi, índia, indis, moneda/es, Nadal, sandàlia, tenda, teulada

■ Altres paraules amb les lletres anteriors +d que es poden treballar

dalt, demà, demana, dent/s, despistat/ada, dinen, dolent/a, ensaïmada, idea, idò, mentida, modista, panada, pomada, soldat

■ Aspectes fonètics

Amb la lletra **d** representam el fonema /d/, que és dental, oclusiu i sonor. Es diferencia del fonema /t/ per la sonoritat.

En pronunciar /d/:

- la llengua es troba darrere les dents;
- fem una petita explosió quan surt l'aire;
- quan allargam el so notam una petita explosió a la gargamella;
- perquè soni bé cal que l'acompanyem d'una vocal.

A vegades el so [d] es pot prolongar com en el cas de teulada, adéu, pomada, pedra, corda... (o sigui, entre vocals o entre vocal i r). En aquests casos la posició de la boca i de la llengua és la mateixa però l'aire surt fregant.

Tendrem present que s'assembla a /r/ i a /n/ en el punt d'articulació (la llengua darrere les dents, més o menys amunt) i en la sonoritat. Per això és freqüent trobar confusions com *carira* per *cadira* o *riari* per *diari*, sobretot quan ambdós fonemes es troben en una mateixa paraula.

Anomenam aquesta lletra «la lletra de *dia*» o sigui la lletra que ens serveix per a escriure *dia*.

■ Aspectes ortogràfics

La lletra *d* no presenta dificultats ortogràfiques remarcables.

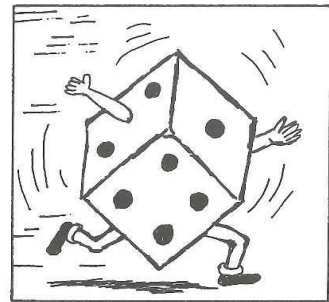
■ La grafia

Minúscula: La començam com si anàssim a fer una **a**, però a l'hora de tancar l'oval pujam amunt, ben amunt, i després davallam pel mateix camí per a completar-la.

Majúscula: primer dibuixam el traç vertical de dalt a baix; després aixecam el llapis per a tornar al punt inicial i fer la curvatura.

■ Activitat clau: Joc del dau

Es fa amb un dau gros d'escuma. (Si no en tenim en podem fabricar un de cartolina.) Es tira el dau enlaire mentre es diu el nom d'un nin o nina. Aquest l'ha d'anar a agafar i ha de dir quina quantitat ha sortit. Si ho endevina, ha de tirar el dau enlaire mentre diu el nom d'un altre company.

■ Exemples de frases per a llegir

Es dimoni diu adéu.

Dos indis duen plomes.

Ses dues mans tenen deu dits

■ Locucions

- Poder comptar una cosa amb els **dits** de la mà (haver-n'hi molt poc).
- Llepar-se els **dits**.
- Venir com l'anell al **dit**.
- Començar la casa per la **teulada** (fer les coses al revés).
- No tenir un pam de **teulada** (no tenir casa).

■ Refranys

- Qui **dia** passa any empeny.
- Val més poc i bo que molt i **dolent**.
- Per **Nadal** cada ovella al seu corral.

■ Endevinalles

- Un de llarguet, dos de més baixets,
un menut i flac i l'altre molt gruixat.
(els cinc **dits** d'una mà)

- Una capseta plena de rabassetes que no són verdes ni són seques.
(boca amb **dents**)
- Jo tenc rels i no som arbre i som del color d'un all.
No som ganivet i tall igual que si fos un sabre.
(una **dent**)
- En què s'assembla un infant nou nat a una gallina?
(No tenen **dents**.)
- En què s'assembla un **dentista** a una sorpresa?
(Fan obrir la boca.)
- Un camp llaurat que mai rella no ha tocat.
(una **teulada**)
- Una olleta molt petiteta.
No hi posen brou sinó carneta.
(un **didal**)

■ Cançons

John Brown era un petit indi

(Cançó tradicional nord-americana)

John Brown era un petit indi, (3 vegades)

un petit indi John.

Un, peti dos, peti tres, petit indi,

quatre, peti cinc, peti sis, petit indi,

set, peti vuit, peti nou petit indi,

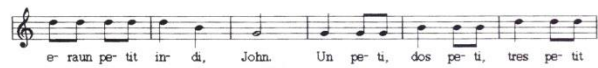
deu petit indi John.

Deu, peti nou, peti vuit, petit indi,

set, peti sis, peti cinc, petit indi,

quatre, peti tres, peti dos, petit indi,

un petit indi John.

(Música transcrita per Pere Cortès)

Una dona llarga i prima

(Cançó popular)

Una dona llarga i prima, ara va de bo!,
seca com un bacallà, ara va de bo!,
seca com un bacallà,
ara va de bo que de bo va!

Se passeja per la vila, ara va de bo!
—Caragols qui en vol comprar, etc.

—A quant els veneu madona? ...
—A sis van a mesurar, etc.

—Que no me'ls podeu dar a quatre? ...
—A quatre no els hi puc dar, etc.

—Que mal vos caigués es covó...
No el poguéssiu aixecar, etc.

Quan va haver voltat cantó...
es covó li trabucà, etc.

U-na do- na llar- gai pri- ma, a- ra va de bo!, se- ca com un ba- ca-
llà, a- ra va de bo!, se- ca com un ba- ca- llà, a- ra va de bo, que de bo va!

(Música transcrita per Xesc Crespí)

La cançó de les mentides

(Cançó popular)

El pare va anar al mercat,
el pare va anar al mercat
a comprar una burra cega, trau, trau!
a comprar una burra cega, trau, trau!

Li talla els quatre peus,
li talla els quatre peus,
la burra arrenca a córrer, trau-trau!
la burra arrenca a córrer, trau-trau!

I es troba un cirerer
carregat de figues verdes.

Li tira un cop de roc
i en fa caure una ametlla.

Li cau l'ametlla al peu,
li surt sang de l'orella.

De la sang que li va sortir
en corren set rieres.

La van a mesurar
mitja avellana plena.

Aquesta és la cançó,
la cançó de les mentides.

Qui la vulgui saber
que se'n vagi a Filipines

El pa- re se'n va al mer- cat, el pa- res'en va al mer- cat a com prar na bu rra
ce- ga, trau trau, a com- prar na bu rra ce- ga, trau trau.

(Música transcrita per Xesc Crespí)

Ole Duli

(Cançó tradicional suïssa)

Ole duli, duli, duli

(tres vegades)

Ole duli, duli du.

(Música transcrita per Montserrat Sobrevias)

■ Poesies

Per a comptar amb els **dits**:

- Aquest és l'un,
aquest és l'altre;
tant és aquest,
com aquest altre.
Aquest corr,
aquest l'encalça,
aquest s'ho mira,
aquest es gira,
aquest s'ajeu
i aquest fa deu.
- Aquest és son pare,
aquesta és sa mare,
aquest fa les sopes,
aquest se les menja totes
i aquest diu: Piu, piu,
que no n'hi ha per al caganiu?
- Això és son pare,
això és sa mare,
aquest demana pa,
aquest diu que no n'hi ha
i aquest és el porcellí que fa:
- Nyi, nyi, nyi!

■ Embarbussaments

- M'han dit que tu has dit que jo he dit un dit que jo no he dit.

■ Contes per a explicar

- "Es nas de dos pams", *Rondaies mallorquines, tom XI*, Editorial Moll.

■ Contes per a llegir tots sols

Un indi i un dimoni

Llibre sisè de la col·lecció *Ansa per ansa*.

Autora: Elisabet Abeyà Lafontana

Il·lustracions: Aina Bonner Eisenberg i Flavia

Constanza Gargiulo Rosa

Edició: INSTITUCIÓ FRANCESC DE BORJA MOLL

■ Jocs

- **Dòmino.** N'hi ha de molt diversos al mercat.
- **El soldadet:** Els qui juguen s'asseuen en rotlo. El qui porta el joc, enmig del rotlo diu:
 - El soldadet ha vingut de la guerra tot despullat. Què li farà, vostè? Això ho va demanant a tots els jugadors i tots responen amb una peça de roba:
 - Jo la camisa!
 - Jo els calçons!

Quan tots han respost, el d'enmig torna al primer i li demana si té llesta la peça de roba que s'ha compromès a fer. En respondre no es pot dir ni «sí» ni «no» ni «què sé jo».

Guanyen tots els que no han dit cap d'aquestes coses.

- **El dit a l'esquena:** un nin o nina posa el cap a la falda de l'adult. S'acosten uns quants nins i li posen un dit a l'esquena. El qui no hi veu ha d'endevinar quants de dits l'estan tocant.
- **La cadena:** En un terreny limitat el qui para ha d'encalçar els altres. Quan en toca un, s'agafen de la mà i continuen encalçant fins que s'hi van afegint tots els companys formant una cadena.

■ *Altres activitats*

- Posar **monedes** diferents davall un full de paper i **treure'n el relleu** amb una cera plana. Al full, poden escriure *monedes*. També es poden retallar i jugar a botigues.

Exemples de paraules i frases per al dictat:

Un munt de monedes. Un indi té dues plomes. Una dona du panades.